

spreading through the whole country, the very resistance was getting stronger in various forms so that the Veterinary faculty became one of the strongest and most organized bastions of Zagreb University fighting the enemy who occupied the country and their servants. Quisling Ustasha authorities dreadfully attacked the leaders of the resistance on the Veterinary faculty as well as the others who did not show the loyalty toward inimical regime. Ustasha genocidal procedures as well as the procedures of their ordering authorities became very prominent.

The Ustashes arrested, interrogated, took as hostages, sent to prisons and prisoner-of-war camps, physically and psychically tortured, sent a reward and killed in the most terrible manners all those who were the least suspected not to be loyal to the product of the enemy who occupied the country, so called "The Independent State of Croatia". Therefore the Veterinary faculty in Zagreb lost quite a lot of priceless values as in its trained personnel as well as in resources.

(Rad je primljen u Uredništvu 17.I 1990. god.)

Communication
UDC 931:61 / 616.8 / 159.972 / 497.1

Aida HAŠIMBEGOVIĆ

Psijhijatrijska klinika Medicinskog fakulteta, Sarajevo

AKADEMIK PROF. DR NEDO ZEC
(2. II 1899 - 17. XI 1971)

Nedo Zec je rođen 2. II 1899. god. u Mostaru.

U rodnom gradu završio je osnovnu školu i Trgovačku akademiju, a nešto kasnije Gimnaziju u Sarajevu.

Nakon završetka Medicinskog fakulteta u Univerzitetu Beču, promovisan je za doktora medicine.

Još kao student radio je na Neuropsihijatrijskoj klinici Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beču kod prof. dr Julius Wagner-Jauregg-a, dobitnika Nobelove nagrade za medicinu.

Nakon završetka studija vratio se u zemlju, ali zbog saradnje sa grupom oko "Federation Balkanique", u Jugoslaviji mu nije bilo omogućeno dalje usavršavanje u neuropsihijatrijskoj struci.

Nakon osmogodišnje opšte ljekarske službe po zabačenim srezovima Makedonije (Kratovo) i Bosne (Sanski Most), tek poslije pogibije kralja Aleksandra I, nastavio je usavršavanje u struci, na Neuropsihijatrijskoj klinici Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Bolnici za duševne bolesti u Beogradu.

Od 1940 do 1945. god. dr Zec je ljekar na Neuropsihijatrijskom odeljenju Državne bolnice u Sarajevu.

Okupacijsku 1942/43. godinu proveo je kao zatočenik u zloglasnom logoru Jasenovac.

Nakon oslobođenja, 1945. god. zahvaljujući velikom ugledu i povjerenju koje je uživao, dr Zec postaje prvi ministar Narodnog zdravlja Vlade NR Bosne i Hercegovine.

U referatu "Problemi i zadaci narodnog zdravlja u BiH u toku 1945. godine", dr Zec navodi:

"Nikada, možda, u istoriji naše medicine nismo stajali pred tako teškim, mnogostrukim i zamršenim problemima zaštite narodnog zdravlja. Prije svega, danas je neobično težak primarni problem, tj. ekonomski problem iz koga rezultiraju i sve naše sadašnje teškoće i uz koje je zdravstvena zaštita kauzalno povezana. Ne treba naročito naglašavati da je zdravstveno stanje naroda u prvom redu zavisno o njegovom materijalnom stanju i da je dobra i pravilna ekonomska politika države u korist zajednice u isto doba i najbolja zdravstvena politika. Međutim, mi smo i u jednom i u drugom pravcu od stare Jugoslavije primili teško naslijedstvo. Široke narodne mase naših krajeva, još prije rata, bile su potpuno pauperizovane i dnevni standard života našeg seljaka iznosio je 2-3 dinara, a ekonomska politika države u ovim krajevima bila je najbezdušnija pljačka svih materijalnih dobara.

Uporedo sa ovakvim materijalnim stanjem sprovedena je nesavremena i često nakaradna zdravstvena politika. Organizacija zdravstvene službe u predratnoj Jugoslaviji zadovoljavala je u praksi zdravstvene potrebe samo malog kruga ljudi koji su se mogli koristiti svim mogućnostima moderne medicine, dok su goleme seljačke i radničke mase bile uglavnom prepuštene na milost i nemilost slučaju i u šake vračara i nadriljekara. Kada bi se pravile tačne statistike o pomoru u našim krajevima, onda bi se istom vidio ogromni procenat smrtnih slučajeva, koje bi medicina sigurno spasila da je bila primijenjena. Čak i iz onih oskudnih statističkih podataka jasno proizilazi da je smrtnost u Evropi postigla najveće cifre u predratnoj Jugoslaviji, naročito smrtnost djece i dojenčadi. Tako je na primjer, na 1 000 djece umrlo 1938. godine u Vrbaskoj banovini 146, dok je iste godine u Holandiji umrlo svega 38."

Tokom 1945. god. Ministarstvo narodnog zdravlja pokrenulo je veliku akciju suzbijanja pjegavca, koja je završena veoma uspješno.

Tada se nastojanjem dr Neda Zeca osnivaju: Institut za dermatovenerologiju, Institut za puerikulturu, Institut za tuberkulozu i Institut za zdravstveno prosvijećivanje.

Tada izlazi iz štampe i prvi naš medicinski časopis "Život i zdravlje".

Takođe se formira Republički savjet za zaštitu dječjeg zdravlja i otvaraju dvije škole: Srednja medicinska škola i Srednja zubarska i zubotehnička škola.

Kao prvi posljertatni ministar Narodnog zdravlja BiH, dr Zec je bio inicijator za osnivanje Medicinskog fakulteta u Sarajevu, kojeg je 16. novembra 1946. godine i zvanično i otvorio. Dr Nedo Zec je dao značajan doprinos ne samo otvaranju Medicinskog fakulteta nego i njegovom razvoju i afirmaciji, vršeći funkciju dekana i prodekana ove visoko-školske institucije.

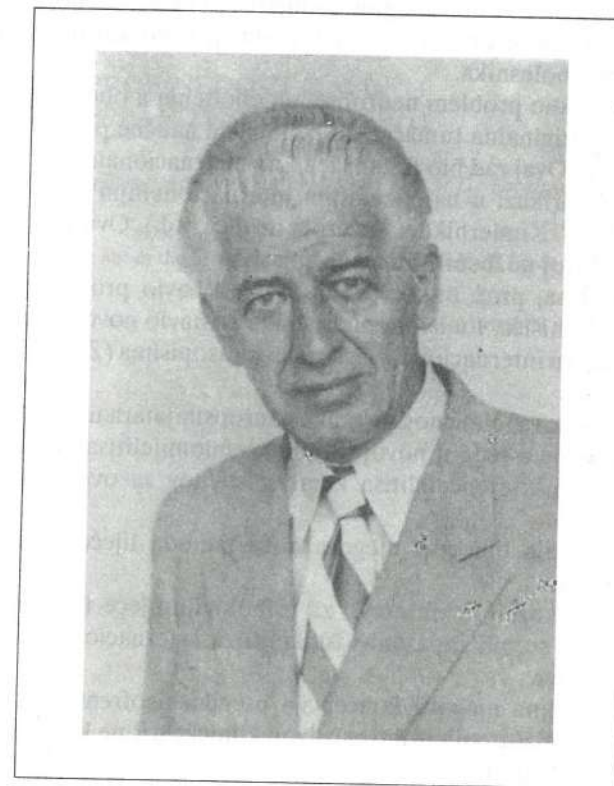
U svojstvu ministra Narodnog zdravlja dr Zec je proveo od 1945 do 1947. god.

Početkom 1947. god. izabran je za redovnog profesora Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu i za upravnika Neuropsihijatrijske klinike Medicinskog fakulteta u Sarajevu. Ovu dužnost prof. dr Zec obavljao je do odlaska u mirovinu.

Početak rada na Neuropsihijatrijskoj klinici bio je veoma težak, posebno sa kadrovskog aspekta, jer je 1947. god. uz prof. dr Zeca na radu bio samo još jedan ljekar.

U februaru 1950. god. prof. dr Zec je održao prvo pristupno predavanje za prvu generaciju studenata medicine u Sarajevu.

Strpljiv, predan i kontinuisan rad na podizanju kvaliteta Klinike urodio je plodom i napredak je bio evidentan već početkom pedesetih godina. Ljekari Klinike izlažu zapažene radove na I naučnom sastanku neuropsihijataru Jugoslavije u Opatiji 1949. god., II sastanku u Novom Sadu 1951. god. i III sastanku na Bledu 1956. god.

Akademik prof. dr Nedo Zec

Broj neuropsihijataru je značajno porastao, pa je uložena napor za njihovo strukovno povezivanje, odnosno osnivanje Neuropsihijatrijske sekcije Društva ljekara BiH. Sekcija je formirana 1955. god., a njen prvi predsjednik bio je prof. dr Zec.

I kongres neoropsihijataru Jugoslavije održan je u Sarajevu 1960. god. Ova manifestacija značila je dalju afirmaciju Neuropsihijatrijske sekcije i Neuropsihijatrijske klinike u Sarajevu i prvog predsjednika Udruženja neuropsihijataru Jugoslavije prof. dr Zeca.

Svoje velike organizatorske sposobnosti prof. dr Zec je pokazao osnivanjem psihijatrijskih bolnica u BiH (Jagomir, Sokolac, Domanovići) i daljim kadrovskim jačanjem Klinike, kao i njenim prostornim proširenjem.

Naučnoistraživačka i stručna aktivnost prof. dr Zeca obuhvatala je široko polje interesa. Navedene činjenice, njegove organizacijske sposobnosti i naglašeni afinitet za umjetnost, o čemu svjedoče njegovi brojni kritički prikazi u književnim časopisima "Brazda" i "Pregled" o pozorištu, filmu i slikarstvu, nesumnjivo potvrđuju široku erudiciju prof. dr Zeca.

Njegovih osamdeset naučnih i stručnih radova, publikovanih u našim i svjetskim časopisima, bilo je vezano za neurologiju, psihijatriju i medicinu uopšte.

Smatra se da je prof. dr Zec prvi u Jugoslaviji uveo kardijazolske šokove u tretmanu shizofrenih bolesnika.

Detaljno je obradio problem neuroluesnih oboljenja u obolelih od endemskog sifilisa u BiH, i dao originalna tumačenja i iznio nove naučne postavke o abortivnoj prirodi tih oboljenja. Ovaj rad bio je zapažen i na internacionalnom planu i o njemu su doneseni iscrpni prikazi u najpoznatijim internacionalnim časopisima (Zblt. f. Neurol. Psych.; Zblt. f. Kinderhkd; Excerpta medica, itd.). Ovu novu koncepciju je Ivan Glavan unio u svoj udžbenik "Živčane bolesti".

Pored neuroluesa, prof. dr Zec se intenzivno bavio problemom miopatije i poremećaja funkcije mišića. I u ovom području je postavio nove koncepcije, o čemu su dati iscrpni referati u internacionalnim stručnim časopisima (Zblt. f. Neurol. Psych.; Excerpta medica, itd.).

U "Zborniku radova" Naučnog sastanka neuropsihijatarata u Beogradu 1949. god. prvi je dao "Saopštenje o jednoj novoj formi encefalomijelitisa", odnosno kliničkoj slici sezonskog krpeljskog encefalitisa karakterističnog za ovaj dio naše zemlje i Evrope.

Od opšteg značaja bila je i njegova nova metoda liječenja ulkusne bolesti insulinskim šokovima.

Prof. dr Zec pokazao je interes i za psihologiju djece i u tom pogledu dao značajne priloge koji su bili zapaženi i istaknuti za Internacionalnom kongresu za zaštitu djece u Zagrebu.

Takođe je značajna njegova koncepcija pseudoshizofrenije, u okviru koje je pokušao da iz grupe shizofrenih psihoza izdvoji kliničke forme koje karakteriše nagli i popratni poremećaj svijesti.

Zahvaljujući bogatom naučnom opusu i visokom ugledu u naučnom svijetu, postao je jedan od prvih redovnih članova Naučnog društva BiH, a osnovanjem Akademije nauka i umjetnosti BiH, njen redovni član.

Za svoj plodonosni rad prof. dr Zec je odlikovan: Ordenom rada II reda, Ordenom rada I reda, Ordenom Republike sa srebrnim vijencem, Ordenom Republike sa zlatnim vijencem za naročite zasluge na polju javne djelatnosti i 27. julsom nagradom BiH.

Nakon dvadesetpetogodišnjeg rada na Neuropsihijatrijskoj klinici u Sarajevu, prof. dr Zec se povukao u mirovinu 1969. god., ali je i dalje ostao na Klinici da pomaže mladim kadrovima svojim ogromnim iskustvom i znanjem.

Akademik prof. dr Nedo Zec preminuo je dvije godine nakon umirovljenja: 17. XI 1971. god. u Sarajevu, baš na dan godišnjice osnivanja Medicinskog fakulteta u Sarajevu. Sahranjen je na groblju u rodnom mestu Mostaru.

LITERATURA:

¹ Svi bibliografski podaci, posebno bibliografija radova akademika N. Zeca, mogu se dobiti od pisca.

Aida HAŠIMBEGOVIĆ

Psychiatric Clinic, Faculty of Medicine, Sarajevo

ACADEMICIAN PROF. NEDO ZEC, M.D.
(FEBRUARY 2, 1899 – NOVEMBER 17, 1971)

Key words: History of Medicine; Academician Prof. Nedo Zec, M.D.; Faculty of Medicine, Sarajevo; Bosnia and Herzegovina

The author writes about the life and work of Academician Prof. Nedo Zec, M.D.

(Rad je primljen u Uredništvu 5. VI 1990. god.)